

Aleg. 36.

Wniosek.

Wysoki Sejm zważywszy:

Po 1sze, że z powodu zupełnego zaniedbania regulacji rzek w Galicyi w ciągu całego wieku przez dawne rządy absolutne państwa austriackiego — które ciągnęły z Galicyi dochody, ale nie czyniły żadnych nakładów dla podniesienia jej sił produkcyjnych, i z powodu nieskutecznego następnie od lat kilkunastu prowadzenia regulacji rzek w Galicyi siłami finansowemi i technicznymi niedostatecznymi i nieodpowiednimi temu zadaniu, rzeki w kraju naszym, zamiast stać się drogami wodnymi, któremi przewóz jest najtańszy, i przyczyniać się do podniesienia dobrobytu kraju, zrzadzają corocznie przez wylewy i powodzie olbrzymie klęski i szkody wynoszące wiele milionów zł., zmniejszając siłę produkcyjną kraju i zmuszając do zaciągania pożyczek dla niesienia pomocy okolicom zniszczonym przez powódź;

Po 2gie zważywszy, jak mało dotychczas zrobiono dla regulacji rzek spławnych w Galicyi, czego dowodem matematycznym jest szczupłość sumy wyznaczanej corocznie w budżecie wydatków i dochodów państwa na **utrzymanie istniejących** robót regulacyjnych i budowli wodnych przy wszystkich rzekach spławnych w kraju naszym;

N. p. w budżecie państwowym na rok 1882 wyznaczono na **utrzymanie istniejących** robót regulacyjnych i budowli wodnych przy wszystkich rzekach w Galicyi 85.000 zł., gdy w tymże samym budżecie na rok 1882 na utrzymanie istniejących w Czechach robót regulacyjnych i budowli wodnych wyznaczono 200.000 zł., chociaż porzecze rzek spławnych galicyjskich zajmuje przeszło 90.000 kilometrów kwadratowych, a porzecze rzek spławnych w Czechach rozciąga się tylko na 74.000 kilometrach kwadratowych. Sumy powyższe wykazują z ścisłością matematyczną, jak mało istnieje dotychczas robót regulacyjnych w Galicyi a jak wiele w Czechach, robót wykonanych w dawniejszych latach kosztem skarbu państwa;

Po 3cie zważywszy, że ta od lat kilkunastu przedsięwzięta regulacja rzek spławnych w Galicyi była mało skuteczna z powodu **szczupłości sum** wyznaczanych na ten cel ze skarbu państwa i z powodu **niedostatecznych sił inżynierii wodnej w Galicyi**, oraz z powodu instrukcyj krępujących działalność tej inżynierii wodnej krajowej. Albowiem według dotychczasowych instrukcyj, inżynieria wodna krajowa, chociaż w budżecie wydatków państwa miała lub ma wyznaczone pieniądze na regulację rzek galicyjskich według zatwierdzonego przez Ministerstwo planu, nie mogła i nie może rozpoczynać z początkiem lata robót regulacyjnych, dopóki nie nadejdzie z Wiednia z Ministerstwa spraw wewnętrznych zatwierdzenie modyfikacyj w planie, modyfikacyj koniecznych w skutku zmiany w korycie lub brzegach rzeki, zrządzonej przez wiosenną powódź; zaś zatwierdzenie tych koniecznych modyfikacyj w planie nadchodzi zwykle dopiero w jesieni, gdy jest już bardzo mało czasu do wykonania robót regulacyjnych. W następstwie takiego zwykłego biegu rzeczy, niewielkie roboty regulacyjne na ów rok oznaczone, nie mogą być w całości wykonane, szczupła nawet suma na regulację rzek galicyjskich budżetem wyznaczona, nie bywa wydaną w całości i część jej wraca do skarbu państwa, a rozpoczęte roboty regulacyjne niszczy wiosenna powódź;

Po 4te zważywszy, że corocznym powodziami i wylewom rzek w Galicyi zapobiedz można skutecznie i rzeki nasze zamienić w użyteczne drogi wodne jedynie przez **systematyczną** regulację **całego** biegu każdej rzeki spławnej i jej **dopływów** wykonywaną **dostatecznymi** środkami finansowymi i odpowiedniami siłami technicznymi, nie krępowanymi w swej działalności;

Po 5te zważywszy, że z corocznych dochodów państwa nie można wyznaczać dostatecznych sum na skuteczną regulację rzek we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa, że przeto konieczną jest rzeczą, aby skarb państwa zaciągnął na ten cel **oddzielną pożyczkę**;

Po 6te zważywszy, że wyżej wspomniane przeszkody i instrukcje krępujące działalność inżynierii wodnej krajowej i niedopuszczające użycia w całości nawet szczupłych sum wyznaczanych dotychczas na regulację rzek w Galicyi, usuniętymi być mogą tylko gdy przy Namiestnictwie galicyjskiem utworzoną zostanie **Dyrekcya robót publicznych**, zostająca pod bezpośredniem zwierzchnictwem Namiestnika, a mająca prawo budować i utrzymywać drogi państwowe i prowadzić regulację rzek spławnych według planów przez ministerjum zatwierdzonych i w granicach sum wyznaczanych corocznie budżetem już to z dochodów państwa, już to z oddzielnej na regulację rzek pożyczki, lecz bez odnoszenia się do Ministerstwa co do szczegółów wykonania planu i co do jego modyfikacyj koniecznych w skutek późniejszych zmian w korycie i brzegach rzeki;

Po 7dne zważywszy, że chociaż regulacja rzek niespławnych dla osuszenia bagien lub dla zapobieżenia wylewom, należy do spółek wodnych, zasilanych subwencyami ze skarbu krajowego, których udziela reprezentacja kraju i udzielać nadal jeszcze szczerzej jest gotowa; jednak i skarb państwa, który w innych krajach monarchii wspierał znacznymi subwencyami regulację rzek niespławnych w celach melioracyjnych — powinien także w Galicyi przychodzić zasiłkami w pomoc spółkom regulującym rzeki niespławne, a powinien to uczynić choćby tylko dla powiększenia siły podatkowej, gdyż w skutku tej regulacji, staną się nieużytki i bagna żyznymi łąkami i większy podatek opłacać będą;

Po 8-me zważywszy na powszechnie znany i uznany zbawienny wpływ lasów, mianowicie w górach, na klimat całego kraju, a szczególnie na regulowanie stanu wody w rzekach wypływających z tychże gór, (wszystkie zaś prawie większe rzeki w Galicyi wypływają z gór karpackich) i na smutne następstwa wyniszczenia lasów na górach, czego najbliższy przykład przedstawia Karst, przedewszystkiem zaś zważywszy, że utrzymanie lasów pozostałych na górach i zalesienie nagich przestrzeni na stokach gór jest jedynie skutecznym środkiem uregulowania stanu wody na górnym biegu rzek, oraz zważywszy, że Wysoki Sejm uznając wielostronną potrzebę ochrony lasów od zniszczenia, wzywał już dwukrotnie, ale dotychczas bezskutecznie, Rząd o przedłożenie na właściwej drodze konstytucyjnej projektu nowej ustawy leśnej oznaczającej skuteczniejsze środki ochrony lasów;

Zważywszy wszystkie te powody, **raczy Wysoki Sejm**, zgodnie z memoriałem przedłożonym Rządowi przez Koło posłów polskich zasiadających w Radzie państwa, **uchwalić następującą rezolucję** :

Uchwała:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd :

I. Aby ułożył **systematyczny plan** regulacji wszystkich rzek spławnych **począwszy od ich źródeł** i dopływów tych rzek, a zarazem, aby oznaczył czas, w którym plan ten ma być wykonany;

II. aby dla wykonania tego całego planu regulacji rzek, przedłożył Rząd odpowiednie projekty ustaw Radzie państwa i Sejmowi krajowemu, o ile przedmiot należy do kompetencji tych ciał ustawodawczych. Ponieważ zaś ze zwykłych dochodów państwa nie można wyznaczać sum **dostatecznych** dla wykonania systematycznego planu regulacji rzek spławnych we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa, powinien c. k. Rząd przedłożyć Radzie państwa projekt ustawy

upoważniającej do zaciągnięcia za poręczeniem państwa, **oddzielnej pożyczki na regulację rzek** we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa;

III. aby z tej sumy ogólnej na regulację rzek przeznaczonej, a uzyskanej przez pożyczkę państwową, wyznaczono **oddzielną kwotę dla Galicji w tej wysokości**, jaka z ogólnego planu regulacji rzek okaże się potrzebną dla uregulowania rzek w Galicji;

IV. aby c. k. Rząd starał się, iżby z tej pożyczki zaciągniętej na regulację rzek wyznaczano corocznie na ten cel sumy stosunkowo tak wielkie, iżby cały plan regulacji rzek wykonany został w oznaczonym okresie czasu;

V. aby c. k. Rząd powiększył inżynierję wodną w Galicji i utworzył przy Namiestnictwie galicyjskiem **Dyrekcję robót publicznych** pod bezpośredniem zwierzchnictwem Namiestnika, oraz przyznał tejże Dyrekcji prawo rozporządzania sumami wyznaczanemi corocznie przez Radę państwa na regulację rzek w Galicji, a rozporządzania według planu regulacji rzek, zatwierdzonego raz przez Rząd, ale bez odnoszenia się do Ministerstwa co do szczegółów wykonania planu i co do jego modyfikacji, potrzebnych wskutek późniejszych zmian w korycie i brzegach rzeki;

VI. aby c. k. Rząd włożył na władze administracyjne obowiązek, iżby starały się spowodować zawiązywanie się spółek wodnych dla regulacji rzek niespławnych, osuszania bagien i t. p., i aby te władze administracyjne przychodziły zawiązanym spółkom z pomocą tak pod względem technicznym jak i pod względem administracyjnym;

VII. Sejm galicyjski niósł już dotychczas pomoc spółkom wodnym, regulującym w Galicji rzeki niespławne, dając im zasiłki ze skarbu krajowego; jeżeli zaś rozpoczęta zostanie systematyczna, dostatecznemi wyżej wskazanemi siłami finansowemi i technicznemi, regulacja wszystkich rzek spławnych w całym ich biegu, Sejm galicyjski **oświadcza gotowość** dawać wówczas ze skarbu krajowego szczerze zasiłki na regulację rzek niespławnych; lecz wzywa c. k. Rząd, aby starał się, iżby także ze skarbu państwa wyznaczano subwencye spółkom wodnym, regulującym rzeki niespławne;

VIII. Sejm wzywa powtórnie c. k. Rząd, aby ułożył i na drodze przez konstytucję wskazanej przedłożył projekt nowej ustawy leśnej, orzekającej skuteczniejsze środki ochrony lasów w górach i zawierającej postanowienia o zalesieniu nagich na stokach gór przestrzeni.

We Lwowie 8. września 1882.

Wnioskodawca

Leon Chrzanowski

Popierają wniosek: Golejewski, Józef Jasiński, Goldmann, Badeni, Skałkowski, Czerkawski, Spławski, Merunowicz, Pilat, Jędrzejowicz, R. Michałowski, St. Koziebrodzki, Grocholski, Hausner, Scipio, Ochrymowicz, Romanowicz, Zatorski, Stan. Tarnowski, Gross, Franc. Jasiński, Polanowski, Tyszkiewicz.
